

Oponentský posudek

k diplomové práci: Manželství v římském právu, Plzeň 2012

diplomantky Kateřiny Volfové

Zpracoval: Petr Dostálík

Diplomantka zpracovává problematiku římského manželství. Potěšitelné je, že se neomezuje na právní prameny, ale zapracovala do DP i „reálie“ římského manželství (str. 19 – 30), souvislosti mezi manželstvím a náboženstvím (str. 69 - 73), stejně jako historický vývoj (str. 4 – 8). Za velmi potěšitelné považuji, že se autorka pokouší nalézt styčné body mezi římským manželským právem a právem současným (str. 78 – 83), jakkoli je si vědoma toho, že manželství dnešní se od římského velmi odlišuje (což poznamenává již v úvodu).

Práce je opatřena skutečně rozsáhlým poznámkový aparátém a autorka při jejím zpracovávání prostudovala dostatečné množství literatury, z několika vědních oborů. Oceňuji zejména zařazení prací M. Goodmana a F. de Coulange. Autorka rovněž pracuje s právními prameny – Gaiovy a Justinianovy Instituce, Práce svým rozsahem a strukturou splňuje formální požadavky kladené na tento druh kvalifikačních prací. Historický úvod je třeba považovat za příliš formalistický, a není podle mého soudu dostatečně vztažen k tématu předkládané práce.

Za velmi zdařilý naopak považuji výklad pojmu římské rodiny, včetně srovnání s Aténami a postavení *pater familias*. Při popisu jednotlivých druhů manželství se autorka neomezuje pouze na právní prvky (okamžiku, vzniku a zániku), ale dodává informace o rolích otce a matky v rodině, získané studiem historické literatury (Groh, Koudelka).

Při popisu rozdílu mezi tutelou a *curou* je třeba položit otázku, co autorka rozumí termínem *prodigus* se polepší? Jak můžeme zjistit, že se někdo polepšil, když není ustanovena nutnost žádného řízení, které by úředně stanovilo zlepšení stavu marnotratníka?

Římské reálie, mužská, ženská jména, způsoby oblékání mužů a žen, bydlení a zaměstnání jsou velmi vhodně doplněna z pramenů, zejména z Digest, které se dotýkají ustanovení manželství – zda se může provdat dcera senátora za propuštěnce, jestliže se zároveň věnuje herectví apod. Škoda, že propojování právních pramenů a historických reálií není věnován větší prostor. Mimo zadání DP rozhodně není část věnovaná intimnímu životu v římské rodině, protože zejména zde lze nejlépe vystihnout pravý smysl římského manželství – zplození legitimního, mužského dědice, na což autorka velmi správně upozorňuje (str. 28).

Následují již ryze právní pasáže, věnované jednotlivým aspektům manželského práva. U překážek manželství diplomantka vhodně upozorňuje na rozdíl mezi *castratem* a *spadonem*. Je třeba se ptát, v čem spočívá právní význam tohoto rozdělení, jestliže se jedná lexikálně o synonyma? A je *annus luctuus* skutečně překážkou uzavření manželství? A co otroctví? Byly sňatky mezi otroky skutečně zakázány nebo by otroci neměli způsobilost i bez tohoto zákonného zákazu? Římské manželství je zkoumáno do takových podrobností, jako je problematika zasnoubení a *arrha sponsalicia*, detailního popisu svatebního obřadu.

Vysoce oceňuji rozbor poklasického práva v otázce konkubinátu, kde se autorka seznámila s Rebrovou studií a dovedla výklad až do byzantského práva 12. století. Není divu, že dokáže přesně rozlišit hlavní rozdíly mezi manželstvím a konkubinátem (str. 54 – 55). I v jiných místech prokazuje autorka smysl pro přesné vystižení důležitých rozdílů – je si vědoma toho, že poskytnutí věna není darováním, ale ani podmínkou trvání či dokonce vzniku manželství (str. 56). Výklad samotný je

doplněn příklady z pramenů.

Správný je také postřeh autorky, zmiňující původ dědického práva v právu rodinném, což dokládá institutem nerozděleného dědictví – *ercto non cito* (str. 62). Přesto je dědické právo poněkud šířeji pojaté, např. výčet jednotlivých typů testamentu (str. 65). Nadbytečná je rovněž kapitola o majetkovém právu dítěte – název práce je římské *manželství*. Vynukající je kapitola o římském náboženství, kde autorka čerpá z množství literatury, a velmi zasvěceně líčí vliv náboženství, včetně křesťanský na římské manželství.

Na základě výše uvedeného je možno shrnout, že předkládaná práce splňuje nejen formální, ale i obsahová kritéria. Autorka dokázala postihnout nejen právní, ale i historické a kulturní aspekty římského manželství, včetně vlivu náboženství.

Doporučuji proto předloženou práci k obhajobě a navrhuji známku výborně

V Přerově dne 18.4.2012

Mgr. Petr Dostalík, Ph.D.